

Notat om beregning af takster på socialområdet

September 2022

Spørgsmål

Ekspertudvalget har ved mødet d. 29. august stillet spørgsmål om reglerne for beregning af takster på socialområdet. Sekretariatet har udarbejdet et svar på spørgsmålet.

Svar

Ydelser og tilbud på det sociale område finansieres som hovedregel ved takstbetaling. Den takst, som tilbuddet fastsætter er som udgangspunkt vejledende. Prisen, som den visiterende kommune skal betale, fastsættes i den konkrete aftale mellem kommunen og driftsherren om tilbud eller ydelser. Det betyder, at de visiterende kommuner betaler en på forhånd aftalt pris til leverandøren. Leverandøren kan være kommunal, regional eller privat. Leverandøren kan også være kommunen selv. Enkelte tilbud finansieres ved hel eller delvis objektiv finansiering eller ved betaling af Udlændingestyrelsen. Servicelovens § 174 indeholder regler om finansieringen af og takstberegningen for ydelser og tilbud efter serviceloven. § 174, stk. 1-3, indeholder regler om takstfastsættelse for en nærmere afgrænset gruppe af ydelser og tilbud. Endvidere indeholder § 174, stk. 4, en bemyndigelse for social- og ældreministeren til at fastsætte regler om principperne for kommunernes finansiering af de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud. Ved specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud forstås Døvekonsulentordningen ved CFD, den sikrede boform Kofoedsminde og de sikrede døgninstitutioner for børn og unge. Hjemlen til at fastsætte regler for finansieringen af ophold i sikrede døgninstitutioner for børn og unge uden lovligt ophold fremgår særskilt af § 174, stk. 5. Endelig indeholder § 174, stk. 6, hjemmel til, at social- og ældreministeren fastsætter regler om opkrævning af en fast takst hos kommunerne, når unge under 18 år har ophold i Kriminalforsorgens institutioner. De nærmere regler om finansiering af ydelser og tilbud omfattet af servicelovens § 174 er fastsat i bekendtgørelse nr. xx af xx om xx (finansieringsbekendtgørelsen).

Fælles beregningsgrundlag

Som beregningsgrundlag ved fastsættelse af takster for ydelser og tilbud efter serviceloven anvendes de samlede langsigtede gennemsnitsindtægter- og omkostninger ved levering af ydelsen eller drift af tilbuddet. Samtlige omkostninger ved levering af ydelsen eller drift af tilbuddet skal medregnes i taksten, dvs. såvel direkte som indirekte omkostninger.

Ved direkte og indirekte omkostninger forstås blandt andet udgifter til løn, udvikling, uddannelse, bygninger, lokaler og forrentning af kapital. For de direkte omkostninger gælder som oftest, at de kan henføres til en konkret aktivitet. Det gælder f.eks. for løn eller tjenesteydelser.

De indirekte omkostninger er ofte fællesomkostninger eller omkostninger, der afholdes på centralt niveau, som fordeles efter en fordelingsnøgle, da de knytter sig

til flere aktiviteter. Der kan f.eks. være tale om lokaleudgifter, it-udgifter, forsikringer og udgifter til efteruddannelse. Der er ikke nogen entydig afgrænsning af, hvad der hører under direkte omkostninger, og hvad der hører under de indirekte omkostninger, og dette er heller ikke væsentligt i forhold til takstberegningen.

Grundlaget for beregningen skal være et realistisk skøn over de forventede indtægter og udgifter. Ved beregningen af taksten anvendes en belægningsprocent, som fastsættes på baggrund af den forventede aktivitet i tilbuddet.

Det er i finansieringsbekendtgørelsens § 2 nærmere angivet, hvilke indtægts- og omkostningstyper der indgår i beregningsgrundlaget.

Takstbetaling for visse ydelser og tilbud

Kommunale, regionale og private leverandører fastsætter takster for de ydelser og tilbud efter serviceloven, som er oplyst i § 8 i finansieringsbekendtgørelsen. Taksterne er vejledende og danner alene udgangspunkt for aftalen mellem en kommune og driftsherren om tilbud eller ydelser. Dette gælder dog ikke for kvindekrisecentre og forsorgshjem m.v. efter §§ 109 og 110 i serviceloven. For disse tilbud er taksten bindende, hvilket skyldes, at afgørelse om optagelse træffes af tilbuddets leder. Formålet med vejledende takster er at understøtte muligheden for at tilpasse ydelserne individuelt til den enkelte borgers behov.

Reglerne om fastsættelse af takster for ydelser og tilbud efter serviceloven er ens for private, kommunale og regionale leverandører og driftsherrer, og det har ikke betydning, at et kommunalt tilbud ydes til driftskommunens egne borgere.

Der er enkelte forskelle i takstberegningen, som følger af de forskellige driftsherretypers budgetrammer og andre styringsmæssige forudsætninger. Det gælder reglerne om indregning af over- og underskud, som alene gælder for kommunale og regionale driftsherrer, samt at det for kommunale og regionale driftsherrer gælder, at taksten bregnes eksklusiv moms og for private driftsherrer inklusiv købsmoms.

For de ydelser og tilbud, der er nævnt i § 8 i finansieringsbekendtgørelsen, skal driftsherren fastsætte takster for de enkelte ydelser, som driftsherren leverer. Hvis en driftsherre er leverandør af flere af de ydelsestyper, som er nævnt i § 8, skal der beregnes en takst for hver type ydelse.

Driftsherren må gerne sælge sine ydelser som ydelsespakker. Taksten for ydelsespakken skal i den forbindelse beregnes på baggrund af taksten for de enkelte ydelser. Brug af ydelsespakker kan f.eks. være relevant i forbindelse med ophold i boformer, hvor borgeren udover selve opholdet kan have behov for både socialpædagogisk støtte, genoptræning og personlig pleje. Det er et krav, at det fortsat er muligt at identificere prisen for pakkens delelementer. Det er derfor også et krav efter bekendtgørelsen, at det tydeligt fremgår af beskrivelsen af ydelsespakken, hvilke ydelser der indgår i pakken. I overensstemmelse med det grundlæggende princip om, at taksterne er vejledende, skal det være muligt at fravælge delelementer i en pakke i aftalen mellem kommunen og driftsherren om ydelser eller tilbud til den enkelte borger.

Der kan fastsættes flere takstniveauer for en ydelse eller en ydelsespakke, når taksten for de enkelte niveauer afspejler forskelligt indhold eller omfang af ydelsen eller ydelserne. Der er ikke her tale om, at taksten fastsættes individuelt for den enkelte borger, men at der derimod fastsættes en generel takst for et på forhånd givet omfang af ydelsen. De forskellige takstniveauer kan fastsættes med udgangspunkt i, om borgeren er mere eller mindre krævende kvantitativ (mængde/antal timer) eller kvalitativt (personalets kvalifikationer og deraf følgende forskelligt lønniveau). Uanset om taksterne er fastsat for ydelsespakker, er de fortsat alene vejledende og danner udgangspunkt for forhandlingen mellem kommunen og tilbuddet i det enkelte tilfælde.

Det er op til den enkelte driftsherre at vurdere, om taksten for den konkrete ydelse skal beregnes som en døgntakst eller en timetakst.

Driftsherren skal ved beregningen af omkostningerne anvende en belægningsprocent, som fastsættes på baggrund af den forventede aktivitet i tilbuddet. Tilbuddene kan således ved beregningen anvende forudsatte belægningsprocenter på under 100 pct. Tilbuddene skal ved registrering på Tilbudsportalen anføre, hvilken belægningsprocent der er anvendt ved beregningen af taksten. Dette fremgår af § 10 i bekendtgørelse nr. 2363 af 2. december 2021 om tilbudsportalen (tilbudsportalbekendtgørelsen).

Taksten fastsættes for et helt år ad gangen. Baggrunden for dette er hensynet til budgetsikkerhed for køber og for kommunale og regionale driftsherrer. Hvis et tilbud oprettes i august, og budgetåret følger kalenderåret, fastsættes den første takst dog for perioden august til udgangen af december og efterfølgende takster for hele året.

I helt særlige tilfælde kan der undtagelsesvis være behov for at ændre taksten i løbet af året. Det kan f.eks. være i forbindelse med lovændringer, påtegning i forbindelse med revisionsgodkendelser af takster, afgørelser fra socialtilsynet eller Ankestyrelsen, overdragelse af tilbud til anden driftsherre, nyoprettelse eller omlægning af tilbud.